

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2021/09/hunyadi-buzas-eva-az-oshazabol-a-karpat-medencebe-12-02-12/>

Hunyadi-Buzás Éva

Az őshazából a Kárpát-medencébe¹

Bevezetés

2020 tavaszán a tantermen kívüli digitális munkarend bevezetése új kihívások elé állította a pedagógusokat, a tanulókat és a szülőket egyaránt. Erre vonatkozó tapasztalatokkal még nem rendelkezünk, olyan új módszereket, megoldásokat kellett találnunk, melyek az online oktatásban, személyes jelenlét nélkül is működnek. Ötödikes tanulóim számára a helyzet különösen nehéz volt, hiszen a történelmet szeptemberben kezdték új tantárgyként tanulni. Velük az *Árpád népe* c. fejezet első részét, *A magyarok vándorlása és a honfoglalás* témát játékosított formában, pontgyűjtéssel dolgoztuk fel.

A tervezés

A 11 éves gyerekek életkori sajátosságait és pedagógiai céljaimat (motiválás, új ismeretek átadása, elmélyítése, értékelés) összehangolva olyan, a témához kapcsolódó feladatokat találtam ki és kínáltam nekik, melyek megoldása, elkészítése során kutattak, játszottak, alkottak, ezáltal élményekhez is jutottak, és természetesen szaktárgyi ismeretekkel gazdagodtak.

A feladatok listáját pontszámokkal ellátva a téma bevezetésekor kapták meg. Az volt a célom, hogy saját maguk válasszanak az érdeklődésüknek, tehetségüknek megfelelőket, az elkészítésük, megvalósításuk során mélyedjenek el a témában, így ismeretekkel, tapasztalatokkal gyarapodjanak, majd az elkészült munkákkal egyben számot is adjanak tudásukról.

A feladatok

Olyan érdekes, motiváló, személyiségüknek, és képességüknek megfelelő feladatok közül választhattak, melyek munkaigényesek voltak, ezért elmélyülést és utánagondolást igényeltek. Fontosnak tartottam, hogy ezek a feladatok értékelhetők, illetve az iskolai jelenlét nélkül önállóan, saját tempójukban megoldhatók legyenek, ugyanakkor önálló ismeretszerzésre buzdítsák, sikerélményhez is juttassák őket. A kidolgozás során használhatták a rendelkezésre álló taneszközöket, ajánlott hivatkozásokat. Különös figyelmet fordítottam a célirányos feladatmeghatározásokra. Felhívtam a tanulók figyelmét a folyamatos konzultáció lehetőségére és fontosságára.

Az alábbi feladatokat kapták a tanulók:

1. Építs jurtát tetszőleges anyagból, tetszőleges technikával, és mutasd is be leírással vagy videóval!

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

2. Rajzolj honfoglalás kori tarsolylemezt, hajfonatkorongot!
3. Készíts honfoglalás kori tarsolylemezt, hajfonatkorongot vékony fémlemezre! A lányok a hajukba téve fényképezzék le!
4. Készíts ppt-t a táltosokról! Zenei aláfestést is alkalmazz! Ügyelj a megfelelő zenére! VAGY: Mutasd be az ősi magyar harcmodort! Ajánlott forma: ppt
5. Készíts képregényt a Rege a csodaszarvasról c. mondáról vagy A fehér ló mondájáról digitálisan/kézzel (4-5 kép)! VAGY: Készíts animációt az etelközi vérszerződésről vagy A fehér ló mondájáról!
6. Tervezd meg Hunor és Magyar fiktív Fakebook-profilját! Használd a fantáziádat! Miről csetelhettek volna?
7. Készíts társaidnak keresztretjvényt a témához kapcsolódó fogalmak, nevek, események, személynevek felhasználásával!
8. Készíts szófelhőt a témához kapcsolódó fogalmak, nevek, események, személynevek felhasználásával!
9. Legyél te is Anonymus! Öltözz be a híres krónikaíróhoz hasonlóan!
10. Rajzolj térképet! Ábrázold a magyarok vándorlását, az időpontokat is jelöld! Nagyalakú rajzlapra vagy csomagolópapírra dolgozz, hogy áttekinthető legyen.
11. Állítsd össze a népvándorlás és a honfoglalás kori szavaink gyűjteményét! Melyek azok a szavaink, melyek ebből a korból származnak? Mely népektől, mikor vettük át őket? Word dokumentumban dolgozz!
12. Készíts idővonalat! Mikor hol tartózkodtak a magyarok ősei? A már tanult – ókori (egyiptomi, mezopotámiai, kínai, indiai, görög, római) és középkori (pl. frank) – eseményeket is jelöld. Nagyalakú rajzlapra vagy csomagolópapírra dolgozz, hogy áttekinthető legyen.
13. Öltözz be honfoglaló magyarnak! Az eredeti képet is csatold. A részletekre (lábbeli, frizura) figyelj!

A megvalósítás

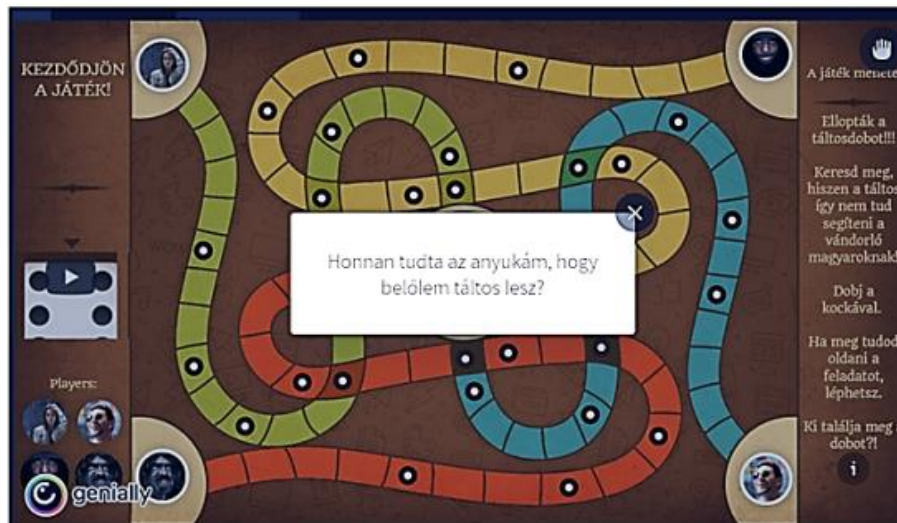
Az ismeretek elsajátítása az online és a tanórán kívüli tevékenységek összehangolásával, az OFI Újgenerációs tankönyve és tanmenetjavaslata alapján történt. Az Árpád népe c. fejezet alábbi leckéit dolgoztuk fel:

1. Hunor s Magyar, két dalia
2. Táltos, életfa, turulmadár
3. A puszták vándorai
4. A mindennapi élet színterei
5. A honfoglalás
6. Az ősi magyar harcmodor

A témafeldolgozás folyamán megfelelő arányban volt jelen az elmélet és a gyakorlat, hiszen az online órákon a tanári magyarázat, ppt-k és a tankönyvben szereplő történelmi források megismerése által megszerezték azokat a szükséges háttérismereteket, melyeket az egyéni alkotómunka, a valós idejű együttműködés és az egymástól való tanulás során is jól tudtak hasznosítani. Az ismeretek elmélyítését, bevézését segítették a Mondák a magyar történelemből c. rajzfilmsorozat témához illő epizódjai, a Magyar Nemzeti Múzeum digitális adatbázisában található segédanyagok, saját készítésű videókvízek, LearningApps-tankockák.

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Az online órákon lehetőségünk volt 5-6 fős csoportokban interaktív társasjátékot játszani (a <https://www.genial.ly/> felületen található sablont töltöttem meg tartalommal).

A téma lezárásaként minden tanuló bemutatta egy jól sikerült munkáját.

A pontozás

13 feladatot kaptak a tanulók. Minden feladat előre meghatározott pontszámot ért, ezeket a tanulóim ismeretében, a ráfordított munka és idő alapján én határoztam meg. A 13 feladat összesen 225 pontot ért.

Minden tanulónak három feladatot kellett választania. Kikötés volt, hogy egy feladattípust csak egyszer választhattak. Az érdeklődőbb, motiváltabb tanulók lehetőséget kaptak több feladat megoldására.

Teljesítményüket jelvényekkel is értékeltem az alábbiak szerint:

1. a három kötelező feladatot megoldó tanuló „harcos” lett;²

2. ha 100 pontot elért, akkor „táltos”;³

3. ha 125-öt, akkor „fejedelem”.⁴

Az értékelés

Mivel a feldolgozás idején már egy bő hónapja nem volt jelenléti oktatás, azért az elsődleges célom a tanulók megszólítása és együttműködésre ösztönzése volt. Az értékeléskor figyelembe vettem az elkészített munkák ötletességét, kidolgozottságát, igényességét, valamint azt is, hogy élt-e készítőjük a konzultáció lehetőségével.

25 fős osztályomban az alábbi eredmények születtek:

- harcos jelvényt kapott 16 tanuló (ők 3 feladatot készítettek el);
- táltos jelvényt kapott 4 tanuló (ők 100 pontot értek el);
- fejedelem jelvényt kapott 2 tanuló (ők 125 pontot értek el);
- egy feladatot sem készített el 3 tanuló. Ennek oka a nem megfelelő technikai feltételek és egy esetben a nem támogató családi háttér volt.

A tanulók is értékelték a munkájukat. Íme, néhány tanuló véleménye:

- „Nekem a feladatok közül A fehér ló mondája, a képregény, a beöltözés Anonymusnak és a Fakebook-profil készítése tetszett. A segítő videók is tetszettek.”
- „Én inkább a papíron készíthető feladatokat preferálom, amiből jó sok volt.”
- „Azért volt jó, mert lehetett küzdeni vele.”
- „Sok kreatív feladat volt, és ez tetszett.”
- „Volt olyan feladat, ami nehéz.”

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

- „A feladatok klasszak és átgondoltak voltak.”
„Igaz, néha összevesztünk anyáékkal, de kibékültünk, és jó munkát adtam be.”

Az elkészült produktumok

Az egy-egy témában készült munkák változatossága, sokszínűsége jelzi a tanulók kreativitását.

Az elkészített jurták közül néhány makett:

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Életnagyságú, előterében egy íjjal:

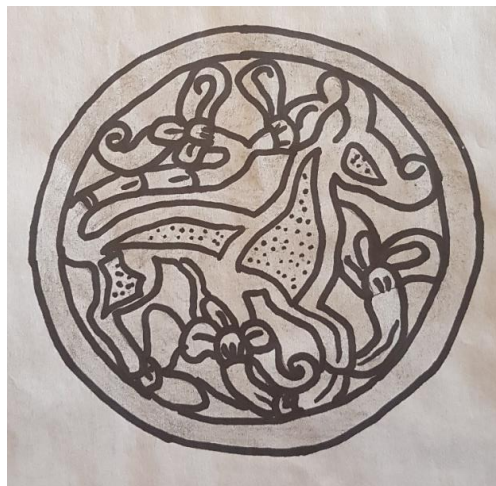

Egy Minecraftban megépített változat:

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Voltak, akik tarsolylemezt és hajfonatkorongot rajzoltak...

... és voltak, akik fémlemezről el is készítették:

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Ppt-k készültek a harcmódorról...

"A sagittis hungarorum libera nos Domine!"

A magyarok nyilaitól ments meg Uram minket!

- VI. (Bölcs) Leó késő római császár 904-ben írt Taktika című művében jegyezte föl a magyarok harcmódorát:
 - hasonló más sztyeppei lovas nomád népekéhez
 - szematikus, de hatásos
 - a sémát a legpontosabban igyekeztek a helyzethez illeszkedni
 - ha lehetett, maguk választották a csata helyét és idejét
 - míg a „derékhad” az ellenséggel szemtől szembe sorakozott, addig egy kisebb csapat lesben állt
 - a főserg a csata kezdetén, közelharc nélkül, látszólag „gyáván” megfutamodott, az ellenfél üldözni kezdte, és amint túlhaladtak a les helyén, a „menekülők” hirtelen visszafordultak, a lesben állók pedig oldalról és hátulról bekerítették „üldözőiket”
 - a kengyelbe akasztott lábbal lóhátról, visszafelé is tudtak nyilazni

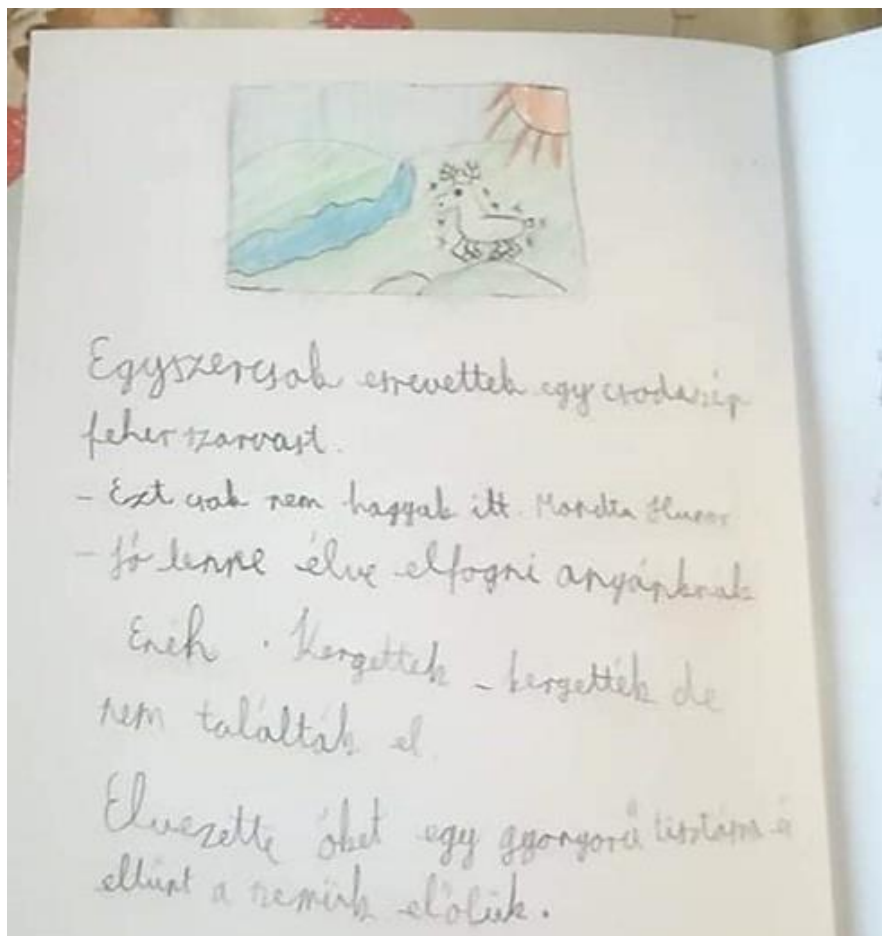
Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

... és őseink hitvilágáról:

- Táltos:
- Egy dobszerűség látható a kezében ezen a dobon dobolt egy ritmust és úgy tudott átlépni a szellemvilágba.

Kézzel és digitális formában is készült képregény:

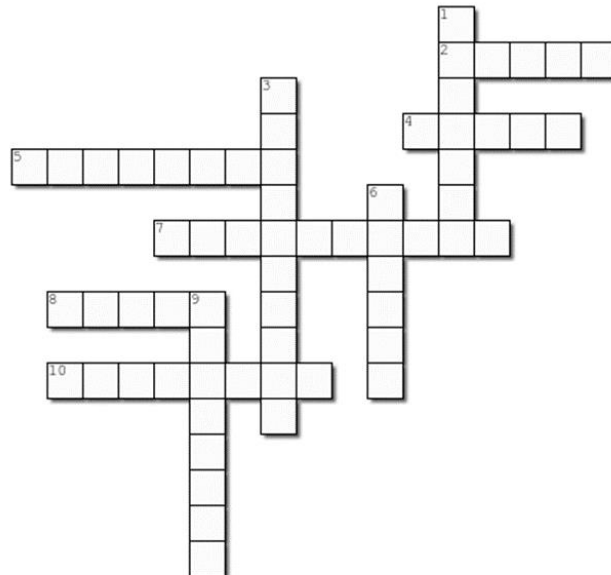
Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Néhány tanuló keresztrejtvényt készített:

Name: _____

Complete the crossword puzzle below

Created using the Crossword Maker on TheTeachersCorner.net

Across

2. Ebben tárolták a nyílvevesszőket.
4. Hunor és Magyar apja.
5. Ebben a korban volt a honfoglalás.
7. Ezt lötték ki az íjból.
8. Fából készült kör alakú nemezsátor.
10. Ilyen életmódot éltek Levédiában.

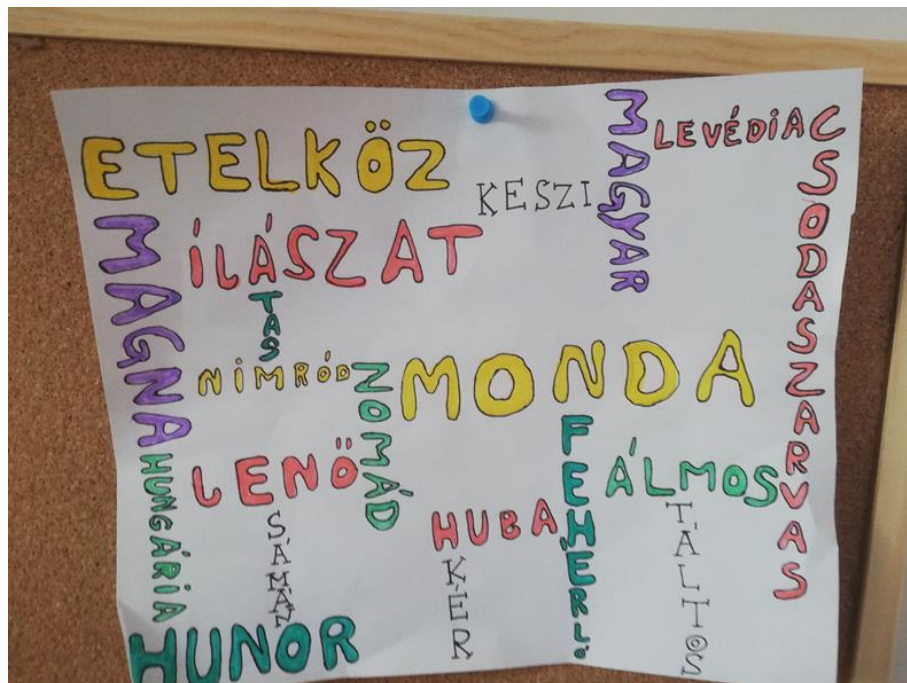
Down

1. Itt volt a vérszerződés.
3. Amagyarok szent madara.
6. Innen indultak a magyagyarok a vándorlásukra.
9. IV. Béla névtelen jegyzője.

... és volt, aki szófelhőt. Ki digitálisan...

... ki kézzel, ...

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

... és volt, aki a Scrabble segítségével:

Két tanulóknak a fiktív Fakebook-profil készítése ragadta meg a fantáziáját:

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Több tanuló is Anonymus bőrébe bújt:

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

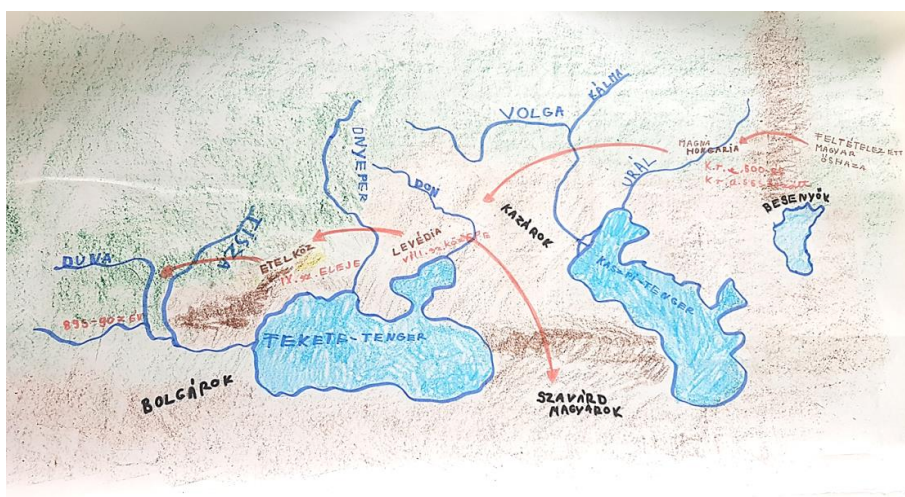
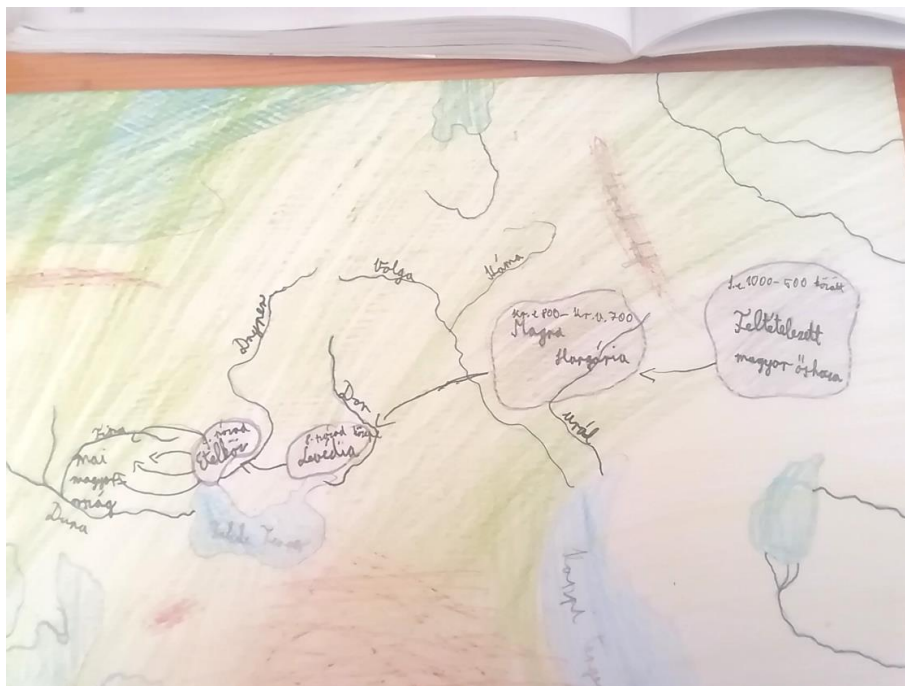

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Néhányan a magyarok vándorlásáról készítettek térképet:

Hunyadi-Buzás Éva: Az őshazából a Kárpát-medencébe

Honfoglaló harcos jelmezét öltötte fel egy tanuló, egy másik lány honfoglaló asszonynak öltözött. Ezt a fotót a személyiségi jogok miatt nem csatolhatom.

Összegzés

Többségében érdeklődő, kíváncsi, együttműködő gyerekekkel dolgozhattam, akiknek kreativitása, problémamegoldó képessége, feladattudata példaértékű volt. Negatív tapasztalat volt azonban számomra, hogy az osztályból nem élt mindenki a felkínált lehetőséggel. Ők azok a nehezen motiválható tanulók, akiket már a digitális oktatásra való átállás előtt sem mindig tudtam megszólítani, személyes kapcsolat nélkül pedig még nehezebb volt a dolgom.

A játékosításra vonatkozó tapasztalatok hiányában ösztönösen, tanulóim személyiségének, érdeklődésének és életkori sajátosságainak ismeretében terveztem a folyamatot. A gyerekek folyamatos pozitív megerősítései segítettek abban, hogy a tantermi oktatást egy viszonylag jól működő digitális tanítási-tanulási rendszerré tudtam átszervezni – az élményszerűség és a kreativitás jegyében. Bebizonyosodott, hogy tanítványaim számára a játékosítás járható útnak bizonyul a jövőre nézve is. A folyamat sikeréhez természetesen hozzájárult a szülők támogatása is.

JEGYZETEK

¹ Jelen írás a *Nézőpontok – A történelemtanítás elméletének és gyakorlatának nemzetközi és hazai trendjei* című, a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata által szervezett online nemzetközi tudományos konferencia Történelmi és állampolgári kompetenciák szekciójában elhangzott előadás szerkesztett változata.

² A kép forrása: B. SZABÓ János (2019): *A sztyeppei hadviselésről és a honfoglaló magyarság nyugati ellenfeleiről*. In: MTA BTK Őstörténeti Kutatócsoport honlapja:
http://arpad.btk.mta.hu/images/aktualis/2019/003_het/Lovas_rajz.jpg

³ A kép forrása: Magyar Elektronikus Könyvtár OSzK:
<https://mek.oszk.hu/01900/01992/html/cd1m/kepek/irodalom/ir011148.jpg>

⁴ A kép forrása: Magyar Elektronikus Könyvtár OSzK:
<https://mek.oszk.hu/01900/01992/html/cd1m/kepek/tortenelem/to381116.jpg>